

Mai zenére túllbalett

Örök vőlegény Újvidékről

Reménytelen sorozat folytatódott szombat este a nagyszínházban. A belgrádiak után az újvidéki szerb Nemzeti Színház balettagyúttese vendégjátékának örülhetünk, újabb kedvező tapasztalatokat szerezvén déli szomszédaink táncművészeiről.

Belgrádi vendégkoreográfus, Lidija Pilipenko művét, az *Örök vőlegényt* hozták. Jasa Ignjatovics történetére igen fiatal szerző, az alig 30 esztendő Zoran Multy irt zenét. (1980-ban szerzett diplomát az újvidéki zenekademián, három éve az ottani rádió és televízió támburazenekarának vezető karnagya. Műveit Jugoszlávia valamennyi nagyobb városában előadták, több pályázaton díjat is nyert.) Tevékenységét ez idáig kevésbé ismertük. Az örök vőlegény különös keveréke a mai és a múlt század eleji világnak. Kemény hangzású, a harmóniákat száműző zenéje nemegyszer édes, romantikus dallamokba „úszik át”; a második felvonás elején például, kissé bizarr módon, Rossini *Tánca* is felcsendül, némileg diszsonánsra igazítva. (Más kérdés, s feltétlenül szerzői bátorra vall, ha a fülnek idegen kompozícióját ily népszerű melódiával állítja versenybe.) Az eklektikus stílushoz igazodott Lidija Pilipenko, mikor klasszikus és modern elemeket ötvöztött koreográfiájában. Egyetlen látásra kibogozhatatlan, milyen rendszer szerint; hiszen nem egyszerűen modern zenére modernt, klasszikusra klasszikust táncoltat. Össze-

ségeben persze a hagyományos *jeték* és *tourok* dominálnak, s mintha jobban is illenének a társulat karakiteréhez.

Az előadás észrevehetően mindent részletében *ellenpontokra* épített. Ilyen a már említett kontraszt: mai zenére túllbalett. Ugyanezt célozták a halványzöld, rózsaszín biedermeier szatén-szoknyáknak, lakkszímás huszáregyruháknak és a modern zenének, táncnak; a ruháknak és a dekadens díszleteknek surlódása is. Furcsán fenyegetőek a csontvárysán karikás szemű, óriás méretű nemesi portrék, a levegőben ferdén lógó fémobeliszk, az aszimmetrikus temetőkapu. Mindez azonban alig készíti a nézőt filozofikus töprengésre, ám lehet, pusztán az alap-történet nem hordoz eléggé súlyos tartalmat. Mindenesetre némileg öncélúnak tűnt így a borongós avantgárd.

Legjobban Mihail Babuska dinamikus, eruptív Perája tetszett, sőtét tekintetében valódi indulatok lobogtak. Samikát, a cimszerelőt életre keltő Nenad Jeremity inkább a lágy léptű, kecses táncosok közé tartozik. Mozdulatai szépek ugyan, de nem elég szuggesztívek Biljana Njegovan Lujza szerepének klasszikus részeiben csillogott, míg Jucát *Grica Stankovity* alakította érzelmegzadagon, finoman. Az előadást Miodrag Janoski, a szerb Nemzeti Színház karmestere lendületesen vezényelte.

Varju Erika

Gépészeket is képeznek Veszprémben

Új szakokra lehet jelentkezni a Veszprémi Vegyipari Egyetemen: a jövő év szeptemberétől már vegyipari és szilikátipari gépész-üzemtechnológusok, valamint műszer- és automatizálási-üzemtechnológusok is képeznek itt. A gépész-üzemtechnológus szakot a Pécsi Pollack Mihály Műszaki Főiskolától, a műszer- és automatizálási szakot pedig a Kazincbarcikai Műszaki Főiskolától vették át. Mindkét területen a már meglévő oktatási és kutatási gyakorlatra, tapasztalatra alapoznak; segíti majd az oktatást az egyetem géptan tanszékének egyre bővülő tudományos munkája is. Gyakorlati tapasztalatokat az új szakok hallgatói is a környező vegyipari üzemekben szerezhetnek.

A Veszprémi Vegyipari Egyetem korábban is igyekezett új kezdeményezésekkel lépést tartani az igényekkel. Ilyen volt a Keszthelyi Agrártudományi Egyetemmel megszervezett agrárkémikus képzés, majd a szervezővegyészmérnök-képzés. Két évvel ezelőtt a Budapesti Műszaki Egyetem villamosmérnöki karával együttműködve indították a vegyipari műszer és mérés-technikai szakot. Levelező tagozaton megkezdtek az általános iskolai kémia, fizika és technika szakos tanárok kiegészítő képzését; e tanulmányok befejeztével a hallgatók középiskolai tanári diplomát kapnak. Az egyetem sajátosságai közé tartozik továbbá az emelt szintű nyelvi képzés, amely olyan nyelvismeretet ad a mérnökjelölteknek, hogy annak birtokába bekapcsolódhatnak a nemzetközi szakmai együttműködésbe. (MTI)

Régi kastélyok új „szerepben”

Még egy évtizeddel ezelőtt is Ady sorai jutottak eszébe annak, aki valamelyik hajdani főúri lak tájékán járt: „Árvult kastély gondját / Kóbor kutya őrzi”...

Néhol még az sem. A kastélyok pusztulása már közvetlenül a felszabadulás után elkezdődött: nagyon kevés kivétellel elhagyták tulajdonosaik a — többnyire — nagybirtokaik közepén emelt otthonaikat, a környék népe pedig — ismét ritka kivételtől eltekintve — a védtelen épületeken állt bosszút mindazért, amit azok hajdani gazdái elkövettek ellene. Vagy — csak egyszerűen lába kelt a senki által nem őrzött urasági holmiknak.

Aztán megkezdődött az épületek alkalmoszerű „értékesítése”. Ahol valamelyik vállalatnak raktárépületre volt szüksége, az költözött a kastélyfalak közé. Másutt iskola, tanárháza, tsz-iroda — aminek éppen hely kellett a faluban. A szociális otthonok hálózatának szélesítése idején pedig sok helyen úgy találták: a kastélyok nem is szolgálhatnának jobb célt.

Bár sok mindenre mondjuk mostanában, hogy a huszonegvedik órában vagyunk — sokszorosán áll ez a kastélyokra. Pontosabban: állt, amikor — 1981 őszén — a Gazdasági Bizottság határozatot hozott „a veszélyeztetett műemléki kastélyok, és más középületek megővéséről és hasznosításáról”. Ezt a határozatot, illetve ennek végrehajtását mondják azóta „kastélyprogram”-nak.

Hervadhatatlan érdeme Vas megye tanácsának, hogy a kezdeményezés tőle — s minden valóságosság szerint a „jelzéseket” adó községetől, a lakosságtól — indult ki. Lehetett ebben része annak is, hogy azon a tájon különösen jelentős számban vannak megőrzésre érdemes kastélyok — vagy annak, hogy az osztrák határ felőli, egyre növekvő idegenforgalomhoz — mind több, megfelelő színvonalú szálláshelyre volt szükség. Am akár így, akár úgy kezdődött — a lényeg az, hogy a vasiak azóta is jócskán kiveszik részüket a kastélyprogram valóra váltásából.

A Gazdasági Bizottság elél az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium szakemberei terjesztették a javaslatot. Mintegy száz kastélyról volt ebben szó, a legértékesebbekről. Két csoportra oszlottak ezek „hasznosítás” szempontjából: üresekre és nem megfelelően lakottakra. Az utóbbiakon főként azok értendők, amelyekbe szociális otthonokat költöztettek. Mert bármilyen szép, humánus megoldásnak látszik ez — sem a kastélyoknak nem jó, sem az idős lakóknak, hiszen az elegáns,

nagy termek, a belső lépcsők a legkevésbé sem alkalmasak nyugalmat kereső, idős emberek számára.

Sokkal inkább múzeumoknak, állandó kiállításoknak vagy éppen — üdülőknek, penzióknak valók ezek a nagytermes kastélyok. S a program végrehajtása során már akadt ilyen megoldás is, meg olyan is. De mindinkább az utóbbiak felé tolódik el az arány. Vas megyénél maradvány: a Középiületek Vállalat Vasegerszegen, a Villanyszerelőipari Vállalat pedig Vasszécsényben előbb saját üdülőt rendezett be a kastélyban, kombinálva az üdülés holtidényében vállalati oktatási központtal. Hasonlóképpen vette birtokába a Taurus Gumiipari Vállalat a Fejér megyei Seregélyesen a kastélyt.

Jelentkeztek kastélyokért magánszemélyek is. No, nem afféle reménybeli „új földesurak”, akik kényelmes lakosztályt kívántak volna berendezni a sokszobás épületekben. (Az idők változását mutatja az is, hogy az egykori tulajdonosok utódai közül jó néhányan — itthon és külföldön élők egyaránt — egyetértésüknek adtak kifejezést, látván, hogy új rendeltetést kapnak a volt grófi, bárói kastélyok.)

Magánpenzió nyílt például Bükön, Széchenyi egykori támogatójának, Felsőbüki Nagy Pálnak elárvult kastélyában. Hasonló, új rendeltetést nyert a váchartyáni Rudnay-kastély, s még néhány. Számuk — előre láthatólag — a következő években tovább gyarapszik. Erre mutat, hogy a jelentkező magánszemélyek számára teljes biztonságot jelent az ide vonatkozó rendelkezés: évtizedekre szóló kezelési — de nem tulajdon! — jogot kapnak a kastély helyreállítására és karbantartására felelősek.

Termelőszövetkezet is van a vállalkozók közt. A Somogy megyei Gálosfán helyreállították a Festetich-kastélyt, amelyben — a melléképületekkel együtt —, hetven vendéget tudnak fogadni. A szentbalázi Súrjánvölgye termelőszövetkezet vette át a kastélyt „melléküzemként”, s teremtett Gálosfán lovaglást, teniszpályát, horgászási lehetőségeket, s később az ott fakadó termálvizet is hasznosítani fogja. S hogy mindez máris mennyi eredményt hozott, arra a legjellemzőbb, hogy megállt a faluból az elvándorlás, sőt az egykor híres gálosfai vásárokat is újra megtartják.

Lehetne még sorolni az utóbbi években hasznosított kastélyokat — hiszen a kastélyprogram végrehajtása csak 1982 tavaszán kezdődött, öt éves sincs még —, de mindet nem lehet érté-

kesíteni. Ilyen például a gödöllői, egykor a Grassalkovich-család tulajdonában volt kastély (amelynek történetéhez tartozik az is, hogy a magyar állam 1837-ben megvásárolta és „koronázási ajándékként” ajánlotta fel Ferenc Józsefnek) Jelenleg a Fővárosi Tanács szociális otthon tart fenn itt, s jöllehet egy időben leállította az újabb beutalások, egy pénzügyi revízió után újra felfejlesztette. (Győzött a bürokrácia: a Fővárosi Tanács a kastélyprogram rendelkezésére akarta bocsátani a kastélyt, ezért döntött a beutalások létszámának fokozatos csökkentése mellett. Am a revizorok jelentették, hogy az othon „nincs kihasználva”. Az eredmény: az épület egy része már életveszélyessé vált.)

Van még néhány kastély, amelynek a megmentése igen fontos, de — óriási összegekbe kerül. Hasznosításuk pedig külön gondokat okoz. Ilyen például a lovászberényi Cziráky, és a fehérvárcsurgói Károlyi-kastély. Mindkettő igen értékes, de egyelőre azzal is meg kell elégedniük a kastélyprogram végrehajtóinak, hogy az ültetvényeket megakadályozzák. Eddig összesen 120 épülettel foglalkoztak: hozzájuk tartozik a tervezés, a kivitelezés, és az állagmegóvás. Egyiknél előbbre, másiknál csak a kezdeteknél tartanak. Mert az alapkérdés itt is: a munkák elvégzéséhez szükséges pénz.

Annál is inkább, mert a most — 1986 végén — érvényes emlékjegyzékben 9700 épület szerepel, s ez a lista szinte állandóan bővül, többek között kastélyokkal is. Benné vannak a helyreállított és új funkciójuknak kitűnően megfelelő kastélyok csakúgy, mint például a keszthelyi volt ferences kolostor, amelyet helyre kellene állítani, de ma lakások vannak benne. Vagy azok az üres kastélyok, amelyekről mostanában is adnak hírt a — bizonyára a kastélyprogramba bekapcsolódni akaró — megyei tanácsok.

Természetesen nem egyformán értékesek ezek a múltból maradt (s hosszú időn át az enyészetnek kitéve) épületek. Viharos történelmünk az oka annak, hogy a legrégebbiek is alig kétszáz évesek, a barokk építészet alkotásai — s nincsenek sokszázados kastélyaink (mint például a franciáknak a Loire mentén). De talán éppen ezért kell feltűnő vigyáznia a megmaradt, viszonylag kevés értékes épületeire. Erre szolgál a kastélyprogram, amelyben bőségesen lesz tennivaló — még az ezredforduló után is.

Várkonyi Endre

Döntés előtt

Néhány nappal ezelőtt röviden hírt adtunk arról, hogy az idei Bebrits-díjat *Hadi László*, a Bebrits Lajos szakközépiskola negyedéves tanulója kapta. A Bebrits család által alapított díjat évek óta az arra legérdemesebb tanuló kaphatja meg, tanulmányi és közösségi munkája alapján a diákok képviselői és a nevelőtestület döntése szerint. Kíváncsi voltam a kitüntetettre. A szerkesztőségi szobába lépve — egy korosztályának megfelelő szerelésben — nyúlán kamaszt pillantottam meg. Az ilyen korú fiatal emberek zavart szerénységével üdvözölt, de azonnal föl-tűnt magabiztossága is. Kértem beszéljen magáról, szüleitől, iskolájáról, s további terveiről.

A szomszédos megyében, Kőtegyánon születtem, s ott végeztem el az általános iskolát. Szüleim ma is ott élnek, édesapám tévesnyudijas, édesanyám még dolgozik. A hetedik osztályt befejezve, s a nyolcadikat elkezdve sem igazán tudtam még mi legyenek, ha nagy leszek. A „véletlen” úgy hozta, hogy bátyám akkor már a vasútnál dolgozott, s ő sokat mesélt. Kitűnő tanuló lévén az iskolás volt, hogy középiskolában tanulok tovább. Tanárim, szüleim javaslatára egy gyors elhatározással lettem „bebritses,” és nem bántam meg. Kollégiumban lakom, 100 kilométernyire szüleimtől, de ha alkalom adódik, hazalátogatok. Ezeket a hétvégeket, a rövidebb, hosszabb szüneteketben szívesen segítik a ház körül szüleimnek.

Nagy megtiszteltetés és őszinte öröm volt számomra, hogy rám esett a választás, az hogy én kaptam a díjat, a kitüntető oklevelet és az alapítvány kamatainak 7 ezer forintját. Lesz mire költenem, mindenki jól tudja, milyen sokba kerül a ballagás és a szalagavató.

A tanulás mellett a már elittelt három és fél évbe belefért a sport, a diákszínpad, a kereskedelmi szakkör, és az is, hogy három éven keresztül az iskolai KISZ-bizottság titkára voltam. Az egyéni ambíciók mellett nagyon fontos számomra a közösségi munka is. Irodalmi színpadunkkal országos találkozók és a diáknapi állandó résztvevője lehettem. 1985-ben Győrben a Kazinczy-versenyen a zsűri különdíját kaptam meg.

Hogy mit tudnak a suliban névadónkról, Bebrits Lajosról? Annyit, amennyit olvashattunk, hallhattunk róla. Tudjuk, hogy a felszabadulás után a közlekedés és postaügyek államtitkára, majd minisztere volt. Azt is,

hogy kommunista újságíróként dolgozott az Egyesült Államokban, élt a Szovjetunióban és nagykövet is volt. Húga, Anna néni, is sokat mesélt róla, vele legutóbb Pesten találkozhatunk, amikor az iskola képviselőtestületben megkoszorúztuk sírját.

Most utolsó éves vagyok, s néhány hónap, múlva egy jó iskola közösségét kell itt hagynom. Ebben a tanévben az ifjúságmozgalmi munkában már „csak” az iskolai KISZ-bizottság érdekvédelmi felelőseként dolgozom, hisz szorít az idő. Matematikai előkészítőre járok és hamarosan döntésre kényszerülök, hogy mint MÁV-ösztöndíjas hová is jelentkezsem. Két lehetőséget fontolgatok, az egyik a győri műszaki főiskola közlekedési rendszerszervezési szaka, a másik a közgazdaságtudományi egyetem. Mégis úgy érzem, az utóbbi mellett döntök. Tudom, komoly erőpróba előtt állok és bizonyítani szeretnék.

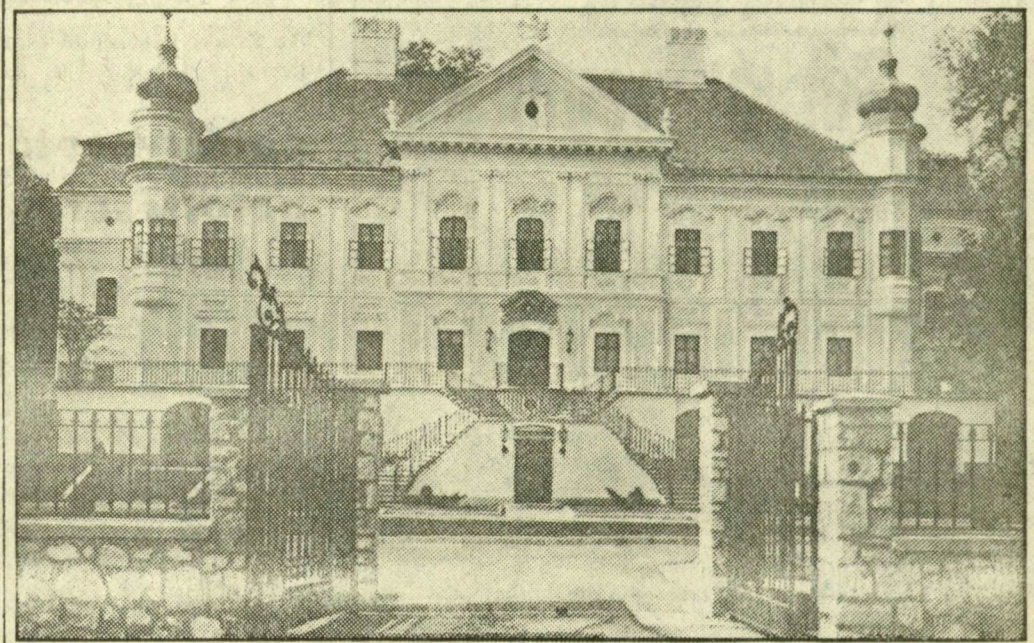
Cz. J.

Nemzetközi kiállítás

Már formálódna a terv a századforduló kelet-közép-európai szecessziós művészetét és kultúráját bemutató 1990-ben megrendezendő nagyszabású nemzetközi kiállításnak.

Mint azt Rózsa Gyula, az Iparművészeti Múzeum főigazgatója elmondta, hazánk, valamint Ausztria, Lengyelország, a Cseh Szoci-

alista Köztársaság s a Horvát Szocialista Köztársaság kulturális intézményei támogatásával és részvételével létrejövő vállalkozás célja, hogy feltárja és bemutassa a térség századfordulós kultúrájának, művelődés- és művészettörténetének közös vonásait, ugyanakkor áttekinthesse az eltérő nemzeti sajátosságokat is.

Szirák: Kastély Hotel